

GRØNT ALTERNATIV - RØTTER OG VINGER

Senterungdommen

1 **Forord:** I dette dokumentet finner du forslag til ny ideologisk plattform for
2 Senterungdommen. Denne utgaven er den første av i alt tre utgaver (der tredje er den som
3 blir vedtatt av landsmøtet i november 2018). Ideologisk utvalg har siden januar 2018 jobbet
4 med å samle inn kunnskap, erfaringer og essensen av hva medlemsmassen i
5 Senterungdommen står for. I dette utkastet vil du finne en rekke forslag som du nok vil
6 betegne som kontroversielle og som vil stå for noe nytt innad i vært ungdomsparti. Det er
7 derfor viktig for oss i utvalget å presisere at noen av forslagene er helt bevist utarbeidet for å
8 motivere til debatt, og at flere av disse vil bli moderert i neste utkast. Nå ønsker vi nettopp
9 ditt innspill. Hva mangler vi? Hva kan formuleres bedre? Hva kan fjernes? Alle innspill settes
10 pris på, både stort og smått, konkret eller abstrakt. Vi gjør oppmerksom på at vi i denne
11 innspillsrunden forbeholder oss retten til å ikke ta innspill til følge. Vi legger også til at
12 plattformen vil få en estetisk opprustning når andreutkastet sendes ut. Vi legger nå opp til
13 følgende tidsplan:

14 **31. august:** Frist for å sende inn innspill til 1. utkastet. Sendes til mwe@sp.no. Merk gjerne
15 med linjenummer.

16 **12. september:** Andreutkastet sendes ut til organisasjonen etter at ideologisk utvalg har
17 behandlet innspillene i 1. runde. Organisasjonen skal nå sende inn konkrete endringsforslag.
18 Frist og mer informasjon om dette kommer.

19 **Oktober:** Innstilling på innkomne endringsforslag sendes ut til organisasjonen. AU innstiller.

20 **9. – 11. november:** Den ideologiske plattformen behandles på Senterungdommens
21 landsmøte.

22

23 Utvalget har bestått av: Ingrid Nikoline Sand (Buskerud), Bernt Halvor Bråthen (Troms),
24 Ruben Skrede (Sogn og Fjordane), Oda Maria Hokstad (Vestfold) og Ada Johanna Arnstad
25 (Trøndelag)

26

27 Vi tar gjerne imot spørsmål, både store og små, og vi kommer gjerne og besøker lokal- og
28 fylkeslag for å innlede om plattformen.

29

30

På vegne av ideologisk utvalg

31

Magnus Weggesrud – Leder

32

Solbergelva 19.07.2018

Innholdsfortegnelse:

33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59

1. Preludium – Side 4-6
2. Senterungdommens røtter og vinger – Side 7-10
3. Vår ideologiske modell – Side 11-12
4. Vår tids oppgaver – Side 13-15
5. Økonomisk ideologi – Side 16-18
6. Forvaltning - Side 19-27
7. Likeverd – Side 28-36
8. Samhold - Side 37-46
9. Postludium - Side 47

1. Preludium

60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90

Senterungdommens ideologiske plattform er det helhetlige rammeverket som ligger til grunn for vårt samfunnssyn og våre verdier. Vi ønsker et samfunn der flest mulig deltar i fellesskapet og tar ansvar for miljøet, for seg selv og for hverandre. Den ideologiske plattformens hensikt og formål hjemles i §1-2 i Senterungdommens vedtekter:

Senterungdommen har til oppgave å samle ungdom som vil arbeide for å utvikle de senterpolitiske ideene. Gjennom politisk og kulturell opplysningsvirksomhet, aktiv deltagelse i samfunnsdebatt og god og allsidig lagsvirksomhet, vil Senterungdommen være med å skape økt interesse for samfunnsspørsmål blant ungdommen og dyktiggjøre den for de oppgaver som et demokratisk styre pålegger den enkelte.

Hva er ideologi?

Ideologi er læren om ideene. Ideologien ligger til grunn for den praktiske politikken, og ikke omvendt. Ideologien vår forsøker å gi svar på hvorfor et samfunn er blitt som det er blitt og hva vi mener det bør være. En politisk bevegelse trenger denne helhetsoppfatningen for å i det hele tatt kunne være en politisk bevegelse.

Enkeltidèer bunner i ett eller flere menneskers verdigrunnlag. Menneskenes verdier og vurderinger gir grunnlag for å formulere ideer. Når disse ideene settes sammen til noe helhetlig, dannes en ideologi. En politisk ideologi vil si de forutsetningene, ideene og tankene som beskriver oppfatning og forståelse av samfunn og samfunnsutvikling. Herunder statens rolle i samfunnet.

Gjennom forankring i ideologi, har vi mulighet til å føre en politikk som har en klar grønn tråd og som er målrettet over tid. Ideologien er vår helhetsoppfatning av livet, om vårt verdensbilde, om linjene i tilværelsen og det som trekker opp perspektiver mellom fortid, nåtid og framtid. Å finne den grønne tråden, er derfor nøkkelen til å danne en egen politisk ideologi.

91 I ideologien tegner vi et bilde av hva slags samfunn vi ønsker oss. Nær sagt en utopi. Derfor
92 er det viktig å være bevisst på at det kan være umulig å nå alle de drømmer og ideer vi har
93 for det perfekte samfunn. Det kan hende vi aldri kommer dit. Samtidig er det grunnideene
94 våre som skal drive vårt politiske engasjement. Uten forankring i noen felles
95 grunnprinsipper, vil et parti gradvis rives fra hverandre. Derfor danner ideologien et
96 samlende punkt i bevegelsen.

97

98 Ideologien vår skal tegne et bilde av hva som er våre viktigste oppgaver i tiden vi lever i, og
99 tiden som kommer.

100

- 101 • Hvilke kriser må vi løse?
- 102 • Hvordan skal vi fornye oss, uten å miste rotfestet?

103

104 Klarer vi å skape en helhetlig tankegang rundt disse spørsmålene, blir veien til å skape tillit i
105 befolkningen lettere.

106

107 Skal senterbevegelsen tiltrekkes nye velgere, må vi sørge for å ha et grunnfundament som
108 tåler tidens tann. Det innebærer å ha en kontinuerlig ideologisk debatt innad i
109 organisasjonen. Dette vil styrke vårt arbeid i folkevalgte organer, der den praktiske og
110 konkrete politikken settes ut i live. Gjennom ideologisk forankring, sikres en helhetlig
111 vurdering av disse konkrete problemstillingene. Våre politiske prioriteringer skal alltid kunne
112 spores tilbake til ideologien. Vår ideologi er vår ryggmargsrefleks.

113

114 **Hva er politikk?**

115 Å skulle definere hva politikk er for en stor politisk bevegelse, er en krevende oppgave.

116 Menneskers motivasjon for å drive med politikk er mangfoldig og ofte svært subjektivt.

117 Samtidig har vi som politisk parti behov for noen felles prinsipper å samles rundt.

118

119 Dette skal derfor være Senterungdommens overordnede prinsipper for politisk virksomhet:

120

- 121 1. Politikk handler om påvirke og lede samfunnsutviklingen gjennom politisk påvirkning
122 for å sikre naturens bærekraft og bedre menneskers liv.

- 123 2. Senterungdommen som organisasjon er kun et virkemiddel for å oppnå politisk
124 påvirkning. Organisasjonen er ikke et mål i seg selv.
- 125 3. Senterungdommen har som mål rekruttere og inspirere ungdom over hele landet til å
126 tenke selv og ta ansvar.
- 127 4. I politikken trengs det mennesker fra alle samfunnslag. Det er når mennesker med
128 ulike forutsetninger møtes til meningsbrytning, at politikk som speiler samfunnet ser
129 dagens lys.
- 130 5. Senterungdommer driver med politikk ut i fra samfunnsnytte, ikke egennytte. Vi
131 driver med politikk for å påvirke samfunnsretningen til det beste for mennesker. Vi
132 driver ikke med politikk for å berike oss selv i form av posisjoner eller penger.

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

2. Røtter og vinger

150

151

152 **Vår samfunnsvisjon**

153 Senterungdommens idèpolitiske røtter ligger i distrikts- og bondebevegelsen.

154 Senterungdommen tilegner seg derfor den gode husbonds prinsipp som grunnlag for sitt

155 politiske tankegods. Bonden forvalter jorda han driver på en slik måte at jorda er i like god,

156 eller bedre stand, når neste generasjon skal ta over. Vi har alle i fellesskap et ansvar for å

157 overlate jordkloden og samfunnet i like gode stand, eller bedre, når neste generasjon skal ta

158 over. Vi må vokte oss for rovdrift, og sørge for ansvarlig og bærekraftig kultivering av

159 naturen og kun høste av dens overskudd.

160

161 Det samme skal gjelde for samfunnsutviklingen. Politikk handler om å gjøre menneskers liv

162 bedre. De valg vi foretar oss gjennom politisk virksomhet, skal være med den hensikt å sørge

163 for en positiv samfunnsutvikling, fremfor egen berikelse. Senterungdommen ønsker et

164 samfunn der flest mulig deltar og tar ansvar for eget og andres liv. Det innebærer en

165 idèpolitikk som balanserer enkeltmenneskets behov for fri utfoldelse opp mot fellesskapet.

166

167 **Små forskjeller**

168 Senterungdommen ønsker et samfunn med små forskjeller mellom folk. Uansett hva slags

169 bakgrunn man har, skal man ha like muligheter for å aktivt delta i fellesskapet og oppnå sine

170 individuelle ambisjoner. Uavhengig av kjønn, seksuell orientering, bosted, etnisitet eller

171 trosretning, skal samfunnet innrettes på en måte som gir alle like muligheter og minsker

172 forskjellene mellom folk.

173

174 **Forankring og nyskapning**

175 Senterungdommen tror på at kunnskap og ny teknologi kan skape fremskritt for både

176 samfunn og menneske. Endring av samfunnsstrukturer skal skje på bakgrunn av kunnskap,

177 erfaring og demokratiske valg. Det er et godt konservativt utgangspunkt å skynde seg

178 langsomt. Skynder vi oss for raskt og tar lite veloverveide avgjørelser, kun basert på ideologi

179 og sterile økonomiske vurderinger, kan vi tape mange samfunnsmessige og menneskelige

180 verdier på veien.

181

182 **Vårt verdigrunnlag**

183 Senterungdommen legger det kristne kulturgrunnlag og de humanistiske verdier til grunn for
184 vårt verdipolitiske syn. Vi må ha respekt for alt som lever, fra livets begynnelse til den
185 naturlige død. Det innebærer likeverd, det ukrenkelige enkeltindivid og nestekjærlighet. Vi
186 vil arbeide for den enkeltes menneskeverd og for respekt mellom folkegrupper, både
187 nasjonalt og internasjonalt. Forskjeller med bakgrunn i raser, religioner og kjønn, må ikke
188 lede til diskriminering. Menneskelivets ukrenkelighet må være et bærende prinsipp i
189 rettsstaten. Kvaliteten på et samfunn, måles ut fra hvordan det behandler sine svakeste.

190

191 **Det grønne alternativet**

192 Å se norsk politikk fra en venstre - høyre-akse er en foreldet, delvis villedende, måte å
193 fremstille norsk politikk. De politiske skillelinjene og konsensusene vi finner i norsk politikk,
194 går på kryss og tvers gjennom det politiske fellesskapet. Samtidig er det viktig å påpeke de
195 idemessige forskjellene mellom sosialisme og økonomisk liberalisme. Ut i fra dette kunne vi
196 delt norsk politikk i to blokker.

197

198 Denne måten å fremstille norsk politikk på ble konstruert samtidig med industrialiseringen
199 av Norge. Med den oppsto et økonomisk og sosialt klasseskille. De med mindre penger -
200 arbeiderne - flokket seg til venstresiden, mens de mer bemidlede og privilegerte - ofte
201 arbeidsgivere - tilhørte høyresiden. Etterhvert fikk vi også bevegelser som ikke passet inn på
202 verken sosialistisk eller borgerlig side. Vi fikk KrF som representerte kristenbevegelsen, og
203 Senterpartiet som representerte bønder og folk på bygdene. I dag har vi derimot et samfunn
204 med relativt små økonomiske og sosiale forskjeller sammenlignet med denne tiden.

205

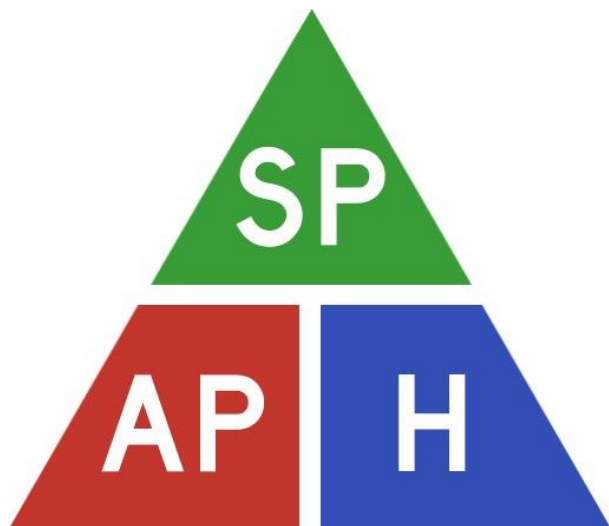
206 Når den sosiale og økonomiske konfliktaksen mellom venstre- og høyresiden har blitt
207 dempet, har dette gitt rom for den tredje aksen. Den tredje aksjen har sentrum vs. periferi
208 som skillelinje. Konflikter rundt region- og kommunestruktur, strukturrasjonalisering i
209 landbruket, rovdyr og generell sentralisering av tjenestetilbud og synet på nasjonalstaten
210 som den beste rammen for politiske avgjørelser, er politiske områder der denne aksen
211 kommer spesielt til syne. Det er her Senterpartiet er den fremste aktøren. Ikke fordi

212 Senterpartiet vil neglisjere sentrale strøk, men fordi vi ser at byene er avhengig av et sterkt
213 omland, og fordi vi trenger å ta i bruk hele landet hvis vi skal maksimere den naturbaserte
214 verdiskapningen.

215

216 I dag er det derfor mer naturlig å dele norsk politikk inn i tre alternativer: Rødt, grønt og
217 blått. Senterpartiet er det grønne alternativet i norsk politikk.

218

219

220

221 Vår ideologi skal være et alternativ til sosialisme og økonomisk liberalisme. Vår ideologi er
222 ikke noe som ligger midt i mellom disse to. Vår ideologi skapes heller ikke ved å ta det beste
223 fra disse to og danne en middelvei. Da ender vi opp som et alternativ som ruster med tidens
224 tann.

225

226 Det grønne alternativet setter bærekraftig forvaltning av naturens ressurser og føre- var-
227 prinsippet som det overordnede for sin politikk. Har ikke jorda, plantene og lufta det godt,
228 har ikke menneskene det godt. Vi ser på høy grad av selvforsyning av mat som det viktigste
229 og mest elementære for å sikre trygghet og gode liv i samfunnet.

230

231 Det grønne alternativet ser på nasjonalstaten som den beste rammen for politiske
232 beslutninger. Innenfor nasjonalstaten skal makt, penger, ressurser og arbeidsplasser fordeles
233 og spres over hele landet, gjennom rettferdig fordeling. Det sikrer ansvarliggjøring og

234 deltakelse av enkeltmennesket i lokalsamfunnene - fellesskapet. For oss er fellesskap
235 samhold. Det setter vi alltid foran markedshensyn og sosialdarwinisme/survival of the fittest.

236

237 Det grønne alternativet skal gi enkeltmennesket frihet og trygghet i hverdagen. Vi har et
238 sosialt ansvar for å ta vare på hverandre - spesielt de svakeste. Dette innebærer en sterk
239 velferdsstat - et sikkerhetsnett for våre innbyggere. Samtidig innebærer dette et prinsipp om
240 å yte etter evne og få etter behov. Skal dette være bærekraftig over tid, kreves det en høy
241 grad av tillit mellom folk. Nasjonalstaten skal være den svakeste sitt sterkeste vern.

242

243 Det grønne alternativet ser nettopp på tilliten mellom folk som den viktigste sosiale
244 kapitalen å ta vare på. Et samfunn der folk stoler på hverandre, gir en høy grad av trivsel og
245 trygghet i hverdagen. Det gir en effektiv og ryddig forvaltning av myndighetsutøvelse, fordi
246 man stoler på at politi, brannvesen og andre samfunnsinstitusjoner er der når du trenger
247 dem. Dette kan oppsummeres i den tyske dramatikerens, Bertol Brecht, sine ord: *Tillit skapes*
248 *ved at den tas i bruk.*

249

250 Det grønne alternativet ser på folkestyret som det bærende element i et tillitsbasert og
251 velfungerende samfunn. Makt skal spres, både geografisk og mellom mennesker. Avgjørelser
252 tas best når de blir tatt nær folk, av folk med lokalkunnskap og lokalt engasjement. Når makt
253 og myndighet sentraliseres, fremmedgjøres samtidig politiske prosesser og beslutninger, og
254 vi får en større grad av teknokrati, der byråkratiet tar avgjørelsene.

255

256 Det grønne alternativet mener markedet skal styres og korrigeres ut i fra politiske mål og
257 prioriteringer. Vi skal føre en ansvarlig økonomisk politikk som bidrar til stabil økonomisk
258 utvikling og god sosial og geografisk fordeling. Vi står for en nøktern og ansvarlig offentlig
259 pengebruk, som sikrer at de overordnede oppgavene blir løst. En av våre hovedoppgaver blir
260 å skape en økonomi der hovedandelen av verdiskapningen skjer i basis av de fornybare
261 naturressursene; fra dagens oljeøkonomi til bioøkonomi.

262

263

264

265

3. Vår ideologiske modell

266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296

Likeverdsidéen

- *Hvert menneske er unikt og like mye verdt*

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd. Slik lyder artikkel 1 i FNs menneskerettighetskonvensjon. Samholdets rikeste ressurs er menneskets mangfold. Vi har alle som individer rett til å utvikle og utfolde oss som vi selv vil. Samtidig påligger det hvert menneske et ansvar å sikre andre mennesker disse frihetene. Diskriminering og rasisme på bakgrunn av etnisitet, kjønn, religion, legning, bosted og politisk tilhørighet er overgrep mot hvert menneskets iboende ukrenkelighet. Vårt ideologiske utgangspunkt er derfor mennesket. Vi skal ha et samfunn som gir rom for hele mennesket, et individ som er ukrenkelig i harmoni med fellesskap og omgivelser.

Samholdsideen

- *Mange små mennesker som på mange små steder gjør mange små ting, kan forandre verden (afrikansk ordtak).*

Et menneske er ikke menneske uten å kjenne samhold og tilhørighet til andre mennesker. Dette fellesskapet skal stille krav til hvert enkelt menneske, og mennesket skal kunne dra nytte av fellesskapet. Senterungdommen har troen på et samfunn der vi ikke er oss selv nok. Vi skal bry oss om våre neste. Vi skal respektere enkeltmenneskets individuelle valg, men ikke tolerere urett mot verken fellesskap eller enkeltindivid. Både materielle og ikke-materielle verdier skal deles. Dette er en forutsetning for et fellesskap som bidrar til likeverd og fordeling.

Forvaltningsideen

297 • *Vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre*

298

299 Vi som lever i dag har ingen rett til å forringe våre etterkommeres mulighet til å leve gode liv
300 på jorda. Det innebærer at vi må så, kultivere og høste våre ressurser på en økologisk
301 bærekraftig måte. Akkurat som våre forfedre gjorde for oss. Rovdrift er en av vår tids største
302 trusler. Alle handlinger har konsekvenser, og vi som lever i dag har ingen rett til å forbruke
303 våre etterkommeres framtid. Vi har et ansvar for å forvalte oss selv, våre medmennesker,
304 vår kultur og naturen rundt oss. Hva du sår, skal noen høste.

305

306 Disse tre ideene, kan vi oppsummere i fem handlingslinjer:

307

- 308 1. Alle mennesker er like mye verdt
- 309 2. Spredning av arbeidsplasser, bosetting og politisk og økonomisk makt.
- 310 3. Ansvar for oss selv, og for hverandre
- 311 4. Jorda skal overlates i like god eller bedre stand til våre etterkommere enn da vi selv
312 overtok den
- 313 5. Små enheter innenfor nasjonalstatens rammer, selvforsyning og utvikling av
314 bioøkonomi som grunnplanke for verdiskapning, forvaltning og vekst

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

4. Vår tids oppgaver

327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357

I 2018 bor over 5 millioner mennesker i Norge. Gjennomsnittlig levealder for kvinner er 84,3 år og for menn er den 80,9 år. Ni av ti ungdommer i alderen 16 til 18 år går i videregående skole. Ca 70% av befolkningen mellom 15 og 74 år er i arbeid.

Disse tallene representerer argumenter som brukes i historien om oss. Historien om at norske ungdommer i dag er de heldigste i verdenshistorien på grunn av vår velferd, trygghet, utdanning, velstand og lange, gode liv. Det er ikke hell, det er takket være de som har gått før oss og banet vei for fordeling, forvaltning og folkestyre.

Det har gitt oss historisk gode forutsetninger for å bygge en nasjon på menneskerettigheter, likestilling, fordeling av goder og selvbestemmelse. Gode forutsetninger er bra, men det er ikke nok. Vi står overfor en rekke oppgaver som generasjoner før oss ikke har møtt. Det er mange krevende oppgaver som kommer til å avgjøre vår fremtid som folk, fra grasrota til verdenssamfunnet.

Klima

Den mest naturlige å trekke frem er klimaendringene. Mens verdens befolkning og forbruk øker, øker også trykket på kloden og naturen vår. Vi er på vei mot et bristepunkt, hvor menneskehetens utvikling og nyvinning er årsaken til vår egen selvødeleggelse. Vi skal være takknemlige for den kunnskap og utvikling som er grunnlag for vår velstand, men ikke glemme at den samme utvikling er årsak til våre utslipp av klimagasser. Klimagasser som i økende tempo varmer opp kloden vår.

Naturen er forutsetningen for alt godt i det langstrakte Norge og vår verden. Alle diskusjoner om velferd, arbeidsplasser, skatt og rettighetsspørsmål er ubetydelige hvis vi ikke har en natur å leve i og av. Vår suksess som land skyldes i stor grad en klok forvaltning av fornybare naturressurser gjennom århundrer. Hvis vi ikke evner å ta inn over oss alvor og behovet for endring som følger med klimaendringene vil vi være ansvarlige for den største svikten i vår rolle som naturforvaltere.

358

359 Klimaendringene er den viktigste oppgaven for vår generasjon og vår tid.

360

361 **Folkestyre**

362 Globalt lever 2,5 milliarder mennesker i demokratier som er på tilbakegang. Hvor
363 rettssikkerhet, frihet og demokratiske valg svekkes. Selv i naboland, en kort flytur fra oss, ser
364 vi utviklingen. En verden med mindre folkestyre og fordeling av makt i nasjonalstatene er
365 oppskriften på konflikt, krig og undertrykkelse. Det er en skremmende utvikling globalt, men
366 også nasjonalt.

367

368 Over flere år har Norge toppet listen over demokratiske land i verden. Likevel er det norske
369 folkestyret en av våre største bekymringer. I århundrer har demokratisering vært overføring
370 av makt fra adel, monarker og eneveldet til folket. Denne trenden har snudd.

371

372 Gjennom de siste tiårene har hver stemmeseddel i Norge blitt verdt mindre. De folkevalgte
373 har årlig fått mindre makt til å bestemme over landet vårt, mens globale selskap og aktører
374 får bestemme mer. Våre forbrukerrettigheter og arbeidsrettigheter er blitt forhandlingskort i
375 handelsavtaler. Målet om maktfordeling er blitt til et mål om maktkonsentrasjon, og folket
376 merker det i sin hverdag. Vi har sett reaksjonene på maktkonsentrasjonen gjennom nylige
377 politiske valg i den vestlige verden.

378

379 Hvordan skal vi snu maktkonsentrasjon til maktfordeling, som utvilsomt er en forutsetning
380 for gode demokrati? Det er en av vår tids store oppgaver.

381

382 **Beredskap**

383 Mange vil diskutere velferdsstatens fremtid. Det er det gode grunner til; sikkerhetsnett i
384 vårt samfunn gir fordeling mellom mennesker og omsorg til de mest sårbare. Det er
385 kostbart, og derfor en stor oppgave å sikre velferdsstaten i tider med god og dårlig økonomi.

386

387 Man kan ikke diskutere fremtidens velferdsstat uten å ta utgangspunkt i fremtiden til staten.

388 De mest grunnleggende oppgavene for en nasjonalstat er å sikre tryggheten til sine

389 innbyggere, gjennom et forsvar som kan beskytte folket fra ytre trusler og et politi som
390 beskytter fra indre trusler. Å redde liv, gjennom ambulanser, brannvesen og sykehus er også
391 en del av kjerneoppgavene i en god nasjonalstat. Det samme gjelder å sikre ren luft, rent
392 vann og ren mat.

393
394 Beredskapen er den mest sentrale oppgaven for en hver stat, være seg en velferdsstat eller
395 ikke. I hele Norden ser vi likevel at disse tjenestene fjernes for deler av befolkningen. Det
396 argumenteres for å spare penger, modernisere eller bygge større fagmiljøer. Det sies at
397 dette er nødvendig hvis vi skal ha råd til fremtidens velferdsstat.

398
399 Da vil vi svare med at det ikke spiller noen rolle hvor lav egenandel du betaler på et sykehus,
400 hvis du ikke kommer frem i live. Alle som betaler skatt i Norge forventer at beredskapen de
401 får til gjengjeld er god. I vår tid opplever mange det motsatte. De opplever at deres liv er
402 verdt mindre jo lenger unna et sykehus de er.

403
404 Hva skjer med tilliten i et samfunn når skatten du betaler ikke redder ditt liv ved
405 hjerteinfarkt? Hva skjer når politiet ikke er der for deg og dine da innbrudd eller vold skjer?
406 Hva skjer med et folk når landets forsvar ikke forsvarer enkelte landsdeler?

407
408 Etter å ha funnet svar og løsninger på de spørsmålene, kan vi i neste omgang stille
409 spørsmålet: hvordan skal vi sikre velferdsstaten uten å kutte ut de grunnleggende
410 oppgavene våre som stat?

411
412 Vi kunne nevnt langt flere utfordringer og oppgaver for vår generasjon. Oppgaver som
413 bekymrer og skremmer, og trenger vårt engasjement og vår kunnskap for å løses. Men det er
414 disse vi velger å legge frem. De er avgjørende oppgaver for vår fremtid, og andre vesentlige
415 utfordringer blekner hvis vi ikke kan løse de.

416
417
418

419

5. Økonomisk ideologi

420

421

422 **Nøktern og ansvarlig**

423 Senterungdommen vil føre en økonomisk politikk som er nøktern og ansvarlig. Vi skal ikke
424 forbruke mer enn vi klarer å betale for. Den økonomiske politikken er underordnet
425 økologiske hensyn. Forbruk av ressurser i Norge og den rike del av verden må reduseres. I
426 dette ligger et prinsipp om at vekst ikke er å forbruke mer, men å forvalte ressursene bedre.

427

428 Senterungdommen mener at en blandingsøkonomi, hvor både det private og det offentlige,
429 skal stå for den totale produksjonen av varer- og tjenester til befolkningen, er den beste
430 måten å styre den økonomisk strukturen på. Private ytelser skal ytes under betingelser
431 bestemt av det offentlige. Blandingsøkonomien har lange tradisjoner i Norge, noe
432 Senterungdommen mener bør fortsette.

433

434 **En ny grønn økonomi - bioøkonomi**

435 For Senterungdommen står forvaltertankegangen sterkt. Den økonomiske politikken må
436 sørge for at også generasjonene etter oss skal nyte godt av jordens ressurser. Det innebærer
437 ansvarlig og bærekraftig bruk av ressursene. Derfor må en mye større del av verdiskapningen
438 baseres i produksjon, foredling og bruk av de fornybare naturressursene. Dette kalles
439 bioøkonomi.

440

441 I bioøkonomien står produksjon og foredling av råvarer fra hav og land sentralt. Det er i dag
442 stor etterspørsel etter mat, fôr, materialer, kjemikalier og energi fra biobaserte råvarer.
443 Veksten i dette markedet, vil kunne gi økt verdiskapning og vekst for norske bedrifter,
444 industri og distrikt.

445

446 **Markedskreftene må styres**

447 Produksjon og fordeling av produksjonsresultatet, skal påvirkes av folkevalgte gjennom
448 politiske mål og prioriteringer. Senterungdommen har som mål å ta hele landet i bruk. Det
449 forutsetter produksjon og verdiskapning lokalt, der folk bor. Dette skaper arbeidsplasser og

450 dermed grunnlag for bosetting lokalt. Hvor produksjonen foregår og hva som blir produsert,
451 kan i stor grad påvirkes av den førende økonomiske politikk.

452
453 For Senterungdommen er ikke mest mulig statlig styring av økonomien et mål i seg selv, men
454 uten at vi fører en målrettet økonomisk politikk, vil frie markedskrefter styre både
455 produksjon og fordeling. Dette er ikke forenlig med Senterungdommens mål om et mer
456 desentralisert samfunn, hvor folkevalgte lokalt får økt innflytelse og hvor tjenestetilbudet
457 styrkes i byer som i bygder. Det er derfor viktig at det frie markedet reguleres ut fra politiske
458 mål og prioriteringer. Kun på den måten kan vi påvirke hva som blir produsert og hvor det
459 blir produsert.

460

461 **Rettferdig fordeling**

462 Senterungdommen vil føre en fordelingspolitikk som utjevner sosiale, økonomiske og
463 geografiske forskjeller. Alle skal gis lik mulighet til å lykkes, uansett bakgrunn. For at verdier
464 skal fordeles, må de først skapes. Når verdiene så er skapt, vil ikke et fritt marked automatisk
465 sørge for en god fordeling av produksjonsverdien. Fordelingspolitikken er derfor avgjørende
466 for å motvirke sentralisering av goder og makt.

467

468 **Den tyngste børa skal bæres av dem med de bredeste skuldrene**

469 For å sikre god fordeling, er et progressivt skatteopplegg avgjørende. Fordelingssystemets
470 bærende prinsipp er å yte etter evne. Dette er også helt avgjørende for skattemoralen. En
471 politikk hvor fellesskapet sikrer enkeltindividet en grad av økonomisk trygghet, må likevel
472 ikke bety at individets ansvar for egne handlinger og innsats fjernes. Senterungdommen vil
473 ikke gå inn for en likhetstanke som gir samme tilgang på goder uansett innsats. Denne
474 avveiningen mellom økonomisk jamnstilling og belønning for samfunnstjenende innsats, vil
475 være en av de viktigste og vanskeligste utfordringene.

476

477 **Små og mellomstore bedrifter**

478 Også i framtida vil små og mellomstore bedrifter være ryggraden i næringslivet i Norge.
479 Dette må Staten være med å legge til rette for. For å sikre klima og miljø, arbeidsplasser, og
480 lokalsamfunn er en desentralisert bedriftsstruktur essensielt.

481 For å sikre innovasjon og utnytte kompetanse, vil det bli viktig å skape lokale nettverk på
482 tvers av bransjene. Å sikre lønnsomhet for små og mellomstore bedrifter, fordrer gunstige
483 skatte- og avgiftsordninger.

484

485 **Internasjonal arbeidsdeling**

486 Norsk økonomi baseres i dag i stor grad gjennom import og eksport til utlandet. Dette gir oss
487 god tilgang på materielle goder. Samtidig gjør deltakelsen i fri internasjonal konkurranse det
488 vanskelig å styre vår hjemlige næringsutvikling etter nasjonale mål. Senterungdommen
489 mener Norge fortsatt skal utnytte fordelene i internasjonal handel. Vi må likevel i større grad
490 enn tidligere fordomsfritt vurdere endringer i dagens frihandelsprinsipper, slik at både
491 hensynet til egne mål for samfunnsutviklingen, og hensynet til utviklingslandene bedre kan
492 ivaretas.

493

494 **Senterungdommen mener:**

- 495 • En blandingsøkonomi, der markedet korrigeres ut i fra politiske prioriteringer, er den
496 beste måten å styre økonomien på.
- 497 • Fremtidens verdiskapning i Norge skal i størst mulig grad baseres gjennom
498 produksjon, foredling og bruk av fornybare naturressurser.
- 499 • Et progressivt skatte- og avgiftssystem vil sørge for god fordeling og stimulere til god
500 skattemoral.
- 501 • Eiendomsskatt er en usosial skatt som kun kan innkreves når Staten ikke gir
502 kommuner nødvendige økonomiske rammer for å forsvarlig utføre sine oppgaver.
- 503 • Avgifter skal brukes for å stimulere til atferd som er i tråd med ønsket
504 samfunnsretning. Avgiftstrykket skal differensieres etter sosiale, økonomiske og
505 geografiske forskjeller. Fiskale avgifter skal begrenses.
- 506 • Næringslivet er avhengig av gunstige skatte- og avgiftsregler.
- 507 • Formuesskatt skal på sikt fases ut på arbeidende kapital.
- 508 • Frihandel ikke må gå ut over nasjonalstatenes mulighet til å sikre egne primærbehov.

509

510

6. Forvaltning

511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541

Bærekraftig bruk

Jorden er et skjørt økosystem, bestående av vann, jord, og levende organismer. Det er dette som er dominerende, og ikke menneskenes virksomhet. Det er vi som må tilpasse oss naturen som vi er en del av, ikke motsatt. Menneskene er en del av naturen og må leve, bruke og arbeide med naturen - ikke i mot den. I dette ligger prinsippene om bærekraftig bruk og den gode husbond. Vi har ikke arvet jorda av våre forfedre - vi låner den av våre etterkommere.

Muligheten til en luft, rent vann og ren mat er alvorlig truet, både nasjonalt og globalt gjennom klimaendringer og forsøpling av naturen, skapt av menneskers virksomhet. God forvaltning, grønn omstilling og tilpasning til en aktivitet innenfor naturens tålegrenser, må være i fokus internasjonalt, nasjonalt og hos enkeltmennesket.

Vern gjennom bruk

For Senterungdommen handler forvaltning av ressurser om bærekraftig bruk, men ikke overforbruk. Alle som lever i dag og i framtiden skal kunne nyte godt av de fruktene jorden bærer. Det overforbrukes ressurser i dag. Gjennom vår aktivitet ødelegger vi mulighetene for framtidige generasjon til å dekke sine grunnbehov.

Økonomiske og økologiske systemer er knyttet tett sammen. Økologi kan ikke fraskilles den økonomiske debatten, og forvaltning av naturressurser er også en viktig oppgave for de som forvalter økonomien. Som eksempel kan genetiske stoffer i ville planter og dyr bidra med milliarder av kroner årlig til verdensøkonomien i form av bedre avlingstyper, nye medisiner og råmateriale til industrien. Bortsett fra nytteverdien, er det også moralske, kulturelle, etiske og rent vitenskapelige grunner til å bevare ville arter.

Målet har oftere og oftere blitt penger, og mennesker og naturen har blitt midler som skal brukes, med få hensyn, for størst økonomisk vekst. Dette må redefineres. Vi mennesker må samle oss om målet om en velfungerende natur. Både fordi det er god forvaltning av

542 nåtidens og fremtidens ressurser, men også fordi det i det målet ligger lykkelige og friske
543 mennesker. Penger skal være et middel i å nå disse målene, og ikke være et mål i seg selv.

544

545 Det er et problem at ansvar for å forvalte naturressurser og beskytte miljøet ofte er lagt til
546 andre institusjoner enn de som styrer økonomien.

547

548 **Privat eiendomsrett**

549 For Senterungdommen er retten til å eie eget hjem, egen eiendom og egne
550 produksjonsmidler grunnleggende. Det private eierskapet motiverer enkeltindividet til å ta
551 mer ansvar, noe som henger tett sammen med forvaltning. Våre ideer bygger på at
552 mennesket gjennom ansvar og synlig egeninteresse vil forvalte sitt gods i et langsiktig
553 perspektiv. Vi ønsker at den som nytter og skaper noe på grunnlag av en ressurs skal ha
554 råderett over den samme ressursen.

555

556 **Senterungdommen mener:**

557 6. Den private eiendomsretten må vernes om, men at den ikke er uten forpliktelser for
558 eier.

559 7. Eierskap og kontroll over naturressurser i Norge skal tilhøre det norske folk. Dette
560 fordrer videreføring av konsesjonsregelverk og hjemfallsrett.

561 8. Det beste vernet av natur skjer gjennom bærekraftig bruk.

562

563 **Allemannsretten**

564 Gjennom flere tusen år har nordmenn hatt tilgang til en stor og frodig natur, som gir
565 ressurser og opplevelser vi kan leve av. Vi vil at Allemannsretten skal videreføres og styrkes.
566 Alle skal ha den samme retten til å ferdes og oppholde seg i utmarka i Norge, uavhengig av
567 hvem som er grunneier. Det er samtidig viktig å påpeke de skillelinjer der allemannsretten
568 krysser den private eiendomsretten. Private grunneiere skal ha rett til å begrense rettigheter
569 folk har til ferdsel gjennom innmarksarealer, som dyrket mark, hustomt og annen
570 næringseiendom.

571

572

573 **Odels- og åsetesretten**

574 Odels- og åsetesretten er en viktig lov for forvaltningen av naturressursene i Norge. Den
575 ivaretar både hensyn til langsiktig forvaltning av ressursene og samsvaret mellom rettigheter
576 og plikter. Loven stimulerer til handling utover egne kortsiktige interesser. Som eksempel
577 kan en gårdeier påkoste seg å plante ny skog, selv om det er først om en eller to generasjon
578 avkastningen kommer. Dette er god forvaltning av eiendom. I den eksklusive retten til å eie
579 ligger dermed også plikten til å drive jordbrukseiendommen. Dette er fremtidsrettet
580 tenkning, selv om tenkningen er fremmed for økonomisk liberalisme.

581

582 **Senterungdommen mener:**

- 583 • Odels- og åsetesretten sikrer god kunnskap om jord og eiendom og må videreføres.

584

585 **Grønn omstilling**

586 Å forutse og avverge miljøskader må tas med i alle politiske beslutninger. De økologiske og
587 miljømessige sidene av politiske saker må vurderes foran med økonomi, handel, energi,
588 landbruk og andre forhold. For Senterungdommen er det naturlig å se på menneskenes
589 avtrykk i naturen når det tas avgjørelser i store og små beslutninger.

590 Plast, forsuring og oksygenmangel gjør at fisk, plankton og annet liv i havet står i fare for å
591 dø på grunn av vår aktivitet. Industrielt landbruk har gjort at vi er i ferd med å utarme mye
592 av den mest fruktbare matjorda i verden. Vår aktivitet gjør også klimasystemet ustabil, og
593 de raske forandringene er ødeleggende for livet på jorda. Dette er noen av områdene vår
594 aktivitet påvirker naturen negativt.

595 Gjennom produksjon og foredling av de fornybare bioressurser, kan vi erstatte alle de
596 produkter og varer vi i dag fremstiller av fossile naturressurser. Vårt hovedmål er et samfunn
597 uten forsøpling av luft, vann og jord og der vi spiller på lag med naturen for å leve gode liv i
598 all framtid. Det innebærer en omfattende omstilling hvor dagens forbruk av fossile
599 naturressurser må erstattes av fornybare, samtidig som vi må redusere det totale materielle
600 forbruket fundamentalt.

601

602 For å få til dette, trengs en sterk statlig kraftanstrengelse - både med kapital og eierskap. Å
603 bygge grønn industri kan ikke overlates til markedet alene. Det vil ta altfor lang tid - tid vi

604 ikke har. I tillegg til dette, må markeder for produktene skapes. Her står skatte- og
605 avgiftssystemet sentralt. Det som forurenses må koste mer enn det som ikke forurenses.
606 Geografiske og økonomiske forskjeller skal kompenseres for, men over hele landet skal det
607 legges til rette for nullutslippsløsninger. Det innebærer sterke statlige incentiver.

608

609 **Senterungdommen mener:**

- 610 • Lav- og nullutslippskjøretøy skal ha gunstige skatte- og avgiftsfordeler frem
611 tilfredsstillende ladeinfrastruktur er på plass over hele landet.
- 612 • Nullutslippsfly skal prioriteres fremfor høyhastighetsjernbane.
- 613 • At Norge allerede har funnet mer petroleumsressurser enn vi kan ta opp.
614 Produksjonen skal fases ut innen 2030.

615

616 **Tilpasning til naturen**

617 Dagens samfunn er strukturert med mange viktige gjøremål innen ulike sektorer som finans,
618 media og ulike direktorater og departement. Utviklingen av samfunnet i denne retningen har
619 vært viktig, men dette har ført til at stadig færre av oss har kontakt og forståelse for den
620 rollen naturen spiller for oss mennesker. Naturen kommer ofte i skyggen av den økonomiske
621 veksten, selv om vi alle burde ha en grunnleggende forståelse av at velfungerende natur er
622 avgjørende for alle sektorer og mennesker.

623

624 Enkeltmennesket sitter også på et ansvar. Dette overfor sine medborgere i
625 verdenssamfunnet og dets etterkommere. Alle må vi opptre på en slik måte at vårt levesett i
626 størst mulig grad tilpasses naturen rundt oss. Å leve i et bruk-og-kast-samfunn er ikke
627 bærekraftig eller god forvaltning. Selv om stadig flere og nye ting har blitt viktig i vårt
628 samfunn, er vi fortsatt helt avhengige av en velfungerende natur som gir oss ren- og nok
629 mat, vann og luft, tak over hodet, klær, familie og kjærlighet.

630 Gjennom våre kortsiktige handlinger settes naturen til side for utviklingen av vårt moderne
631 samfunn. Menneskelig aktivitet skader og ødelegger mange av de økosystemene vi selv er
632 avhengige av for å leve. Vi må fortsette å skape samfunn med arbeidsplasser og muligheter
633 for mennesker. Samtidig må vi huske på at det er på grunn av en velfungerende natur vi kan
634 leve som vi gjør, og sørge for at vår aktivitet ikke begrenser disse mulighetene.

635 **Senterungdommen mener:**

- 636 • Naturen skal være førende for all menneskelig aktivitet.
- 637 • Forbruket må reduseres betraktelig.

638

639 **Nok mat og trygg mat på norske ressurser**

640 Jordbruk er bruk av jord. Den totale bruken av jord avgjør hvor stor planteproduksjonen er.
641 Dette er grunnlaget for å beregne en nasjons matvaresikkerhet. Senterungdommen vil øke
642 matproduksjonen i Norge, på norske ressurser. Det innebærer å øke areal i drift og
643 avlingsnivået. Skal vi få dette til, må vi ta hele landet i bruk, og basere landbruket på en mer
644 variert bruksstruktur enn i dag, med flere små og mellomstore gårder, enn store. For å få
645 dette til, er lønnsomhet det viktigste. Det må lønne seg å produsere mat, enten til dyr eller
646 mennesker.

647

648 Som den del av forvaltningen og bruk av naturressurser har jordbruket en sentral plass.
649 Gjennom jordbrukere som kjenner naturen og kan sin agronomi vil naturen drives på en best
650 mulig måte. For Senterungdommen er kunnskap derfor viktig for å sikre at jordbruket blir
651 drevet bærekraftig og effektivt, uten at det fører til rovdrift og utarming. I
652 landbruksbedrifter der hele produksjonen er satset på et kort vil det kanskje være effektiv
653 der og da, men ikke god forvaltning. Stordrift vil være sårbart i perioder med
654 ressursknapphet. Det største er aldri best, ei heller i jordbruket. Senterungdommen ser
655 fordelene med mindre og mellomstore bruk, og mener de er viktige for å sikre en norsk
656 matproduksjon i fremtiden. En variert bruksstruktur gir best muligheter til å produsere
657 maten på en bærekraftig og klimavennlig måte.

658

659 En av grunnsteinene i en nasjonalstat er å kunne brødfø sitt eget folk. Slik det er i dag klarer
660 ikke Norge det. Det er et problem at vi ikke opprettholder vår plikt og rett på å sørge for
661 trygg og ren mat til eget folk. Dette er også et sikkerhets- og beredskapsspørsmål. Trygg mat
662 til egen befolkning, også ved krisesituasjoner er nødvendig. Særlig med tanke på
663 klimautfordringer, men også andre konflikter og ustabiliteter, kan ikke Norge basere sin
664 matpolitikk på at det er varer å få kjøpt på verdensmarkedet.

665

666 I tillegg til at jordbruket er en viktig del av forvaltningen av naturressursene, fører det også
667 med seg positive ringvirkninger. Norsk matproduksjonen gir verdiskaping og arbeidsplasser
668 rundt om i hele landet. Dette mener senterbevegelsen er viktig for å sikre det gode liv i små
669 lokalsamfunn. Gjennom hundrevis av år har bonden overlatt gården videre til neste
670 generasjon med den tankegang at jorda skal drives minst like bra, om ikke bedre. Det er
671 viktig at en slik tankegang fortsatt står sterkt i jordbruket, og at den overføres til andre deler
672 av samfunnet.

673
674 Fremtidens jordbruk i Norge er et jordbruk som hovedsakelig består av små og mellomstore
675 enheter. Volumintensiv drift og hensynsløs effektivisering, forringer muligheten til å ta hele
676 landet i bruk og det svekker matsikkerheten. Senterungdommen vil øke bruken av beite på
677 utmarksarealer for å maksimere ressursutnyttelsen og fordi vi trenger husdyrmøkk til å
678 bygge opp jordkarbon, som er et viktig tiltak for matsikkerhet og for reduksjon av karbon i
679 atmosfæren.

680

681 **Senterungdommen mener:**

- 682 • Sjølforsyningsgraden på mat skal økes og beregnes ut ifra den totale
683 planteproduksjonen i Norge.
- 684 • Det er viktig å styrke importvernet betraktelig, kjempe for minimal utbygging på
685 jordbruksområder og sikre matvareberedskapen.
- 686 • Vi må stimulere til mindre enheter jordbruket og mindre volumintensiv drift for å
687 kunne øke matproduksjonen på norske ressurser og ta i bruk ressursene der de er.
- 688 • Forhandlingsinstituttet mellom stat og faglagene i jordbruket som grunnlag for den
689 norske modellen i jordbrukspolitikken, må opprettholdes. Stortinget har
690 hovedansvaret for jordbrukspolitikken.

691

692 **Dyrevelferd**

693 At vi sørger for god dyrevelferd, er en forutsetning for at vi mennesker kan holde husdyr. Et
694 gjennomsliktig jordbruk med mange små og mellomstore enheter skaper bedre
695 forutsetninger, med lavt smittepress og man kan lettere følge opp dyrene. Norges enorme
696 tilgang på utmarksressurser, gir oss et godt utgangspunkt for utendørs dyrehold. Gjennom

697 dette får dyrene større rom for å utøve naturlig atferd, noe som igjen fremmer god
698 dyrevelferd, forutsatt lav rovdyr tetthet. Et omfattende, men ubyråkratisk, nasjonalt
699 regelverk for dyrehold, i kontinuerlig utvikling i takt med forskningen innenfor området, er
700 viktig.

701

702 **Senterungdommen mener:**

- 703 • God dyrevelferd er en forutsetning for å drive med husdyrhold. Mindre enheter, mer
704 tilsyn og strengere krav til dyretetthet vil bedret dyrevelferd.

705

706 **Skogbruk**

707 Troen på at eierskap gir bedre forvaltning står sterkt for senterbevegelsen. Også når det
708 kommer til skog. Det er gjennom aktiv forvaltning skogen tas best vare på som den store
709 ressursen den er. Det ligger mange muligheter i skogen som må benyttes, men samtidig tas
710 vare på for framtida. For å ta vare på skogen er vern et alternativ, men ikke alltid den beste
711 forvaltningen. Skogvern slik naturmangfoldloven definerer det i dag innebærer at skogen tas
712 ut av produksjon. Med mindre verneformålet er klart definert, som ved vern av sjeldne arter
713 eller naturtyper, er ikke det den beste løsningen.

714

715 En aktiv forvaltning av skogen er det beste for bevare skogen og for å opprettholde
716 produksjonen, i tillegg til den viktige rollen skogen spiller i klimaregnskapet.

717 Senterungdommen vil ha politikk som stimulerer til god skogskjøtsel, planting, rydding og
718 tynning. Og det skal legges til rette for at sluttavvirkning utelukkende skal skje på fullmoden
719 skog. En bærekraftig forvaltning av stående skog er den eneste måten å forsvare å bruke tre
720 istedenfor olje

721

722 Vi vet at skogen tar netto opp CO2 tilsvarende halvparten av de norske klimagassutslippene.
723 Aktiv skogpolitikk er et jordnært, konkret og billig tiltak for å lykkes i klimakampen. Skogen
724 har flere viktig funksjoner. Den binder karbon, renses luften og bidrar til å regulere
725 temperaturen på jorda. I tillegg kan trevirke brukes til å erstatte produkter som i dag lages
726 på fossile ressurser, som kull, olje og gass. Derfor er skogen en viktig del av klimaløsningen
727 som er en av bærebjelkene i det grønne skiftet. Vi ser et stort potensiale i nye arbeidsplasser

728 og at Norge kan bygge opp ny stor, grønn industri, som vil gi mange arbeidsplasser og
729 økonomisk vekst.

730

731 **Senterungdommen mener:**

- 732 • Skogen er motoren i det grønne skiftet. Alle produkter vi i dag lag av karbon fra
733 fossile ressurser, kan lages av karbon fra fornybart tømmer.
- 734 • Alle nye statlige byggeprosjekter skal benytte trevirke som
735 hovedkonstruksjonselement, og bygges som passivhus.
- 736 • Skogvern skal baseres på kunnskap og alltid være frivillig.

737

738 **Fiskeri**

739 Det norske fiskeriet har bidratt til å bygge Norge slik vi kjenner landet vårt i dag. Våre
740 maritime ressurser førte til de første etablerte handelsavtalene med andre europeiske land.
741 Tørrfiskeeksporten fra Hanseatene i Bergen dannet grunnlaget for Norge på det
742 internasjonale handelsmarkedet. Samtidig er fisken en bærekraftig ressurs som må ivaretas
743 på vegne av våre fremtidige generasjoner. Norge eksporterer 90% av den fisken som hentes
744 ut fra norske farvann. Dette gir en inntekt på om lag 100 milliarder årlig i eksportverdi
745 (2018). Å ivareta denne naturressursen med bærekraft er dermed eksepsjonelt viktig på
746 nåværende tidspunkt, og i fremtiden.

747

748 Senterungdommen mener at de marine ressursene skal tilhøre det norske folk, og komme
749 det norske folk til gode. Dermed skal man tilrettelegge for norsk eierskap i fiskerinæringen,
750 og tilrettelegge for at lokalsamfunn skal høste goder av ressursene som hentes ut. Dette er
751 verdiskapning i praksis, og vil bidra til at Norge kan fortsette å blomstre som fiskeri- og
752 kystnasjon med liv langs kysten i hele landet.

753

754 **Senterungdommen mener:**

- 755 • Norske fiskeressurser skal eies og forvaltes av det norske folk.
- 756 • Fiskeripolitikken skal gjenspeile grunnverdiene til Senterungdommen om lokal
757 forankring, og komme lokalsamfunn til gode.
- 758 • Deltager- og råfiskloven skal opprettholdes.

- 759
- Det skal innføres kontroll av turistfiske gjennom opprettelse av grensekontroll
- 760
- Å satse på yrkeskarriere i fiskeriet skal være mulig for alle, uavhengig av økonomiske
- 761 forutsetninger

762

763 **Distriktene er motoren i det grønne skiftet**

764 I det grønne skiftet skal vi gå fra bruk av sorte (fossile) til grønne (fornybare) karboner. De

765 fornybare naturressursene ligger spredt over hele landet og må tas i bruk og forvaltes der de

766 er. Skal dette skje, må det også bo folk der ressursene er, som kan forvalte dem. Derfor vil

767 det grønne skiftet gi en renessanse for distriktene. Nye arbeidsplasser, industri og

768 verdiskapning gjennom bruk og foredling av jord, skog, vann, vind, hav, sol og fisk vil bidra til

769 befolkningsvekst og bedre økonomiske kår for mange norske distriktskommuner. Dette

770 fordrer en aktiv stat, som ser verdiene og mulighetene distriktene har i det grønne skiftet.

771

772 **Klima i internasjonalt perspektiv**

773 Norge løser ikke klimautfordringene på egenhånd, og må samarbeide globalt med andre land

774 for å oppnå kutt av utslipp som monner. Norge skal være en pådriver for internasjonale

775 avtaler som bidrar til å redusere utslipp, både globalt og nasjonalt. Norge skal ta sin del av

776 klimaansvaret, og at vi raskt omstiller oss til å bli et lavutslippssamfunn. Det er de fattigste

777 landene, med dårlig utbygd infrastruktur, som vil merke klimaendringene først og hardest.

778 Det er derfor viktig at Norge bidrar med bistand og annen hjelp for å forebygge de verste

779 scenariene.

780

781 **Senterungdommen mener:**

- 782
- Norge skal lede an i arbeidet for forpliktende internasjonale klimaavtaler, men at
- 783 slike avtaler aldri må bli en hvilepute mot å kutte nasjonalt.

784

785

786

787

788

789

7. Likeverd

790

791

792 **Mennesket i sentrum**

793 Hovedmotivasjonen for Senterungdommens politiske arbeid er å bedre livskvaliteten for
794 mennesket, i samspill med naturen. For å oppnå dette, må vi sette mennesket i sentrum.

795 Mennesket er det bærende elementet i samfunnet, og er målet og målestokken for alt vi
796 foretar oss.

797

798 Hvert menneske er født frie og ukrenkelige. Alle er like mye verdt, og ingen skal oppleve
799 diskriminering på bakgrunn av den de er. Hvert eneste menneske er unikt og uerstattelig, og
800 respekten for menneskeverdet er viktigere enn alle andre verdier. Vi har alle et medfødt
801 ansvar og en plikt til å møte andre med respekt og omtanke, slik vi selv ønsker å bli møtt.

802

803 Vi tror ikke samfunnsutviklingen er forutbestemt, men at vi mennesker kan påvirke og snu
804 den. Vi har fri vilje til å velge hvilke verdier vi legger vekt på, og dermed hvilket samfunn vi vil
805 skape oss. Ved bevisste valg kan vi forme vår livssituasjon og forandre samfunnet - i stedet
806 for å tilpasse oss til det som er. Vi har dermed ansvar for egne liv og framtida. Dette ansvaret
807 kan ingen fri seg fra, og det krever aktiv deltakelse fra den enkelte.

808

809 Tanken om at vi skal ta ansvar for oss selv innebærer medansvar for andre og for
810 omgivelsene. Vi kan ikke betrakte mennesket uten å se det i sammenheng med det
811 fellesskap det lever i. Individ og fellesskap er ikke "motsatte" størrelser som kan settes opp
812 mot hverandre. De forutsetter hverandre. Fellesskap og samhold uten frihet oppleves ikke
813 som meningsfullt.

814

815 Ideen om at mennesket kan ta ansvar, er bærebjelken for folkestyret. Mennesket er
816 ansvarlig for sine handlinger - eller for å la andre handle. Dette ansvaret må ikke legges på
817 autoriteter eller politiske systemer. Menneskets ansvar består blant annet i å se seg selv som
818 en del av et fellesskap og vise vilje til å ta del i politisk arbeid. Vi må organisere samfunnet
819 slik at flere trekkes med. På dette grunnlag avviser vi sentralisering. Frihetsbegrepet har
820 mening kun innenfor rammene av et fellesskap. Frihet gjennom ansvar. På den andre sida vil

821 maktkonsentrasjon med mye byråkrati og kontroll ikke gi den medbestemmelse og tillit
822 frihet krever.

823

824 Vårt "menneske i sentrum" gjelder alle mennesker i verden. Derfor er det vårt ansvar å se
825 samfunnsutviklinga i et globalt perspektiv. Vi må bidra til ei utvikling som gir global
826 utjevning.

827

828 **Min frihet stopper der den forringer andres**

829 Den første artikkelen i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter sier blant annet at
830 «alle er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.». Dette er også
831 grunntanken i vårt syn på mennesker og frihet. For at alle skal være like frie er det viktig at
832 de får samme muligheter til utfoldelse og utvikling. Frihet er ikke kun en uttømmende
833 personlig rettighet, den er også begrenset og regulert. Dette er helt nødvendig for å ha et
834 fungerende samfunn. Frihet er retten til å være den man er, si det man mener og gjøre det
835 man vil, innenfor de normer og regler som gjelder. Med frihet kommer stort ansvar, og den
836 gylne regel er her sentral. «Gjør mot andre, det du ønsker at andre skal gjøre mot deg». Et
837 enkelt menneskes frihet skal ikke innskrenke andres frihet.

838

839 **Senterungdommen mener:**

840 **Alternativ A:**

- 841 • Norge skal tillate aktiv dødshjelp.

842 **Alternativ B:**

- 843 • Norge skal videreføre dagens ordning med passiv dødshjelp

844 **Familien (Alternativ A)**

845 Senterungdommen ser hjem og familie som en grunnleggende sosial enhet i samfunnet.
846 Forholdene i hjemmene er av avgjørende betydning for barnas og de voksnes utvikling og
847 trivsel. Behovet for omsorg, trygghet og nærhet må i første rekke tilfredsstilles hjemme. Her
848 utvikles identitet og tilhørighet. Senterungdommen mener det er en viktig verdi at familiene
849 selv kan velge ulike måter å organisere familielivet på.

850

851 **Senterungdommen mener:**

- 852 • En av Statens viktigste oppgaver er å sørge for at det er små sosiale forskjeller
853 mellom familier, slik at barn og unge kan få en trygg og god oppvekst med god
854 livskvalitet.
- 855 • Polygami er uforenlig med å gi barn en trygg og god oppvekst.
- 856 • At alle, uavhengig av legning, skal ha mulighet til å adoptere.
- 857 • Enslige skal gis god mulighet til å adoptere.

858

859 **Familien (Alternativ B)**

860 Familien er den næreste mellommenneskelige relasjonen vi har. Vi mener en familie skal
861 defineres uten begrensninger av kjønn, antall eller seksualitet. Alle skal ha frihet til å elske
862 den man vil, det derfor finnes ingen fasit på hvordan en familie skal se ut. Enhver skal ha like
863 muligheter til å stifte familie uavhengig av kjønn og antall. Det viktigste er omsorgsevnen. Vi
864 mener en familie kan bestå av et ubegrenset antall individer som sammen danner en kjerne,
865 bestående av omsorg og kjærlighet.

866

867 **Senterungdommen mener:**

- 868 • Polygami må lovliggjøres i Norge
- 869 • Gi like sosiale og juridiske muligheter til alle typer familier
- 870 • Åpne for at barn kan ha flere enn to juridiske foreldre.
- 871 • At alle, uavhengig av legning, skal ha mulighet til å adoptere.
- 872 • Enslige skal gis god mulighet til å adoptere.

873

874 **Likestilling, abort LHBTIQ+ og kjønn**

875 Likhet og likeverd er grunnsteiner i samfunnet. For at alle skal ha frihet til å leve og utfolde
876 sine liv, må man først og fremst ha like muligheter. Likestilling er viktig for å skape et bedre
877 og mer rettferdig samfunn. Likestilling omhandler ikke bare kjønn, men også religion, legning
878 og livssituasjon. Vi krever rettferdighet i samfunnet. Alle skal ha tilgang på de samme
879 godene. Et samfunn hvor alle kan være seg selv og ha like muligheter, er et godt samfunn.

880

881 Likestilling mellom kvinner og menn betyr at alle mennesker skal ha lik rett til utvikling,
882 utdanning og arbeid. Kvinner og menn bør ha samme rett og plikt til omsorg og ansvar for
883 barn. Senterungdommen vil arbeide for at kvinner og menn skal dele ansvar på like vilkår i
884 hjem, arbeids- og samfunnsliv.

885

886 **Senterungdommen mener:**

- 887 • Det bør åpnes for et tredje juridisk kjønn
- 888 • Retten til selvbestemt abort frem til uke 12 ligger fast.
- 889 • Menn skal ha mulighet til å foreta juridisk abort.
- 890 • LHBTI-personers utfordringer er en viktig del av folkehelsearbeidet, og det er
891 myndighetenes ansvar å bedre levekår og livskvalitet for disse personene, samt sikre
892 likeverdige helsetjenester.
- 893 • Seksuell atferd, ikke identitet, skal være styrende for om du skal få gi blod eller ikke.

894

895 **Kjønnskvoltering**

896 **Alternativ A:**

- 897 • Avvikle lovverk om kjønnskvoltering i styrer

898 **Alternativ B:**

- 899 • Videreføre ordningen med kjønnskvoltering i styrer.

900

901 **Bioteknologi**

902 For Senterungdommen må de muligheter som ligger gjennom bioteknologi og genteknologi
903 ses ut i fra hva som er etisk og verdimeessig riktig. Alle mennesker har rett til liv, uavhengig av
904 utviklingsmuligheter og de evnene de har. De positive mulighetene som ny teknologi bidrar
905 til, må reguleres gjennom et lovverk som setter klare grenser for hva som er etisk, medisinsk
906 og ressursmessig akseptabelt. Senterungdommen mener vi skal være åpne for teknologi som
907 kan gjøre menneskers liv bedre.

908

909 **Senterungdommen mener:**

- 910 • Fostervannsdagnostikk kun skal tilbys risikogrupper.
- 911 • Altruistisk, ikke-kommersiell, surrogati bør innføres i Norge.

- 912 • Vi skal tillate egg- og sæddonasjon.
913 • Assistert befruktning for enslige skal bli lovlig.
914 • Barn født ved hjelp av assistert befruktning, gjennom egg- eller sæddonasjon skal ha
915 rett til å få vite donors identitet ved fylte 16 år.

916

917 **Arbeidsliv**

918 Arbeid er viktig både for individets selvrealisering og familielivet. Arbeidslivet bidrar til
919 sysselsetting, økonomisk vekst og utnyttelse av ressurser. I Norge preges arbeidslivet av høy
920 grad av organisering og omfattende lovverk, men er i dag under sterkt press fra EU gjennom
921 EØS-avtalen. Norske lønns- og arbeidsvilkår trues gjennom sosial dumping.
922 Trepertssamarbeidet er avgjørende for å ha et ryddig arbeidsliv gjennom å bekjempe
923 arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Tillit er viktig for å ha et inkluderende og godt
924 arbeidsliv hvor arbeidstakere har medbestemmelse og er tilfredse med hensyn til deres
925 arbeidsforhold og oppgaver. Per dags dato er mengden byråkrati økende, hvilket er veldig
926 ødeleggende for både arbeidsgiver og arbeidstaker.

927

928 **Senterungdommen mener:**

- 929 • Vi må styrke trepartssamarbeidet.
930 • Norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for alle som jobber i Norge.
931 • Mengden byråkrati i offentlig sektor må reduseres.
932 • Særaldersgrenser over tid skal fases ut.

933

934 **Straffesystem**

935 Tredeling av statsmakten mellom lovgivende, utøvende og dømmende makt er et viktig
936 grunnlag for et stabilt samfunn. Derfor må rettsstaten vernes om. Hovedformålet med
937 straffesystemet skal ikke være straffe bare for straffens skyld, men for å rehabilitere og
938 tilbakeføre den dømte til samfunnet og hindre gjentakelsesfaren.

939

940 Senterungdommen mener nivået på straffeutmålingen skal skje i samsvar med
941 alvorlighetsgraden på forbrytelsen. Ulike soningsformer og straffenivå må jevnlig vurderes
942 opp mot kriminalstatistikk og samfunnsvirkning.

943 **Senterungdommen mener at:**

- 944 • Hovedformålet med straff skal være rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet.
- 945 • Maksimumsstraff skal økes til 30 år.
- 946 • Drap og sedelighetsforbrytelser skal straffes hardt.

947

948 **Dødsstraff**

949 **Alternativ A:**

- 950 • Dødsstraff skal gjeninnføres i Norge

951 **Alternativ B:**

- 952 • Norge ikke skal gjeninnføre dødsstraff i noen form.

953

954 **Livssyn og tro**

955 Norge er et land bygget på kristne og humanistiske verdier. I dag er mangfoldet stort, og
956 dette må samfunnet både ta høyde for og tilrettelegge for. Religionsfriheten er en vesentlig
957 menneskerett, og står sterkt i det norske samfunn. Religion og livssyn skaper for mange en
958 møteplass og har derfor også et inkluderende og sosialt perspektiv. For å sikre de verdier
959 som står sterkt i samfunnet er det også viktig å stille visse krav til de institusjoner vi har i
960 Norge. Den norske stat bidrar med midler for å opprettholde religionsfriheten. Frihet bærer
961 med seg et ansvar og er ikke alltid fritt for premisser eller vilkår som kan stride med norske
962 verdier. Menneskeverd, likeverd og religionsfrihet er grunnsteiner i et rettferdig og
963 anerkjennende samfunn.

964

965 **Senterungdommen mener:**

- 966 • Det må settes strenge vilkår for tildeling av statsstøtte til tro- og livssynssamfunn.
- 967 • Det fortsatt skal være prestetjeneste i hvert sokn, prost i hvert prosti og biskop i
968 hvert bispedømme.
- 969 • Kirkebygg er nasjonale institusjoner som må tas godt vare på.

970

971 **Heldekkende plagg**

972 **Alternativ A:**

- 973 • Forby heldekkende klesplagg i det offentlige rom

974 **Alternativ B:**

- 975 • Forby heldekkende klesplagg i utdanningsinstitusjoner

976 **Alternativ C:**

- 977 • Tillate heldekkende klesplagg/ikke lovregulere dette

978

979 **Rituell omskjæring:**

980 **Alternativ A:**

- 981 • Forby rituell omskjæring av barn

982 **Alternativ B:**

- 983 • Tillate rituell omskjæring av barn

984

985 **Desentralisert utdanning for alle**

986 Skole og utdanning har stor betydning for den enkeltes utvikling og for den generelle
987 samfunnsutviklingen. Skolen formidler verdier som er av fundamental betydning for
988 menneskenes holdninger. Derfor skal skolen ha en verdiforankring i pakt med kristne og
989 humanistiske grunnverdier. Skolen skal legge stor vekt på å utvikle medmenneskelighet,
990 samarbeidsevne, toleranse og solidaritet. Skolen må også stimulere den enkeltes
991 ansvarsfølelse for egen atferd og utvikling, og evnen til å overholde normer og regler som
992 samfunnet bygger på. Utdanningen må legges opp i samsvar med demokratiske idealer.

993

994 Skolen må hjelpe til med å gi den enkelte elev oversikt og kunnskap om samfunnsforholdene
995 og dermed gi grunnlag for samfunnsengasjement. Dette fordrer
996 at skolen gir elevene solide basiskunnskaper i teoretiske og praktiske fag. Utdanningen må ta
997 sikte på å møte kravet om allsidighet. Samfunnsutviklingen krever stadig større kunnskaper
998 på nye områder. Den spesialiserte utdanning må derfor sikres utviklingsmuligheter med
999 utgangspunkt i behovene på de ulike felt i samfunnet. Som ledd i dette må den
1000 yrkesorienterte utdanningen og lærlingeordningen styrkes. Den yrkesorienterte utdanningen
1001 må ta hensyn til lokale behov for arbeidskraft.

1002

1003 Utdanningen skal være desentralisert. Et desentralisert skoleverk vil i større grad bygge på
1004 mindre enheter. Dette vil skape grunnlag for bedre kontakt mellom lærer og elev, hjem og

1005 skole. Klassene bør være små, slik at elever med ulike evner og forutsetninger lettere kan
1006 delta i den felles undervisning. Private utdanningsinstitusjoner har en utfyllende oppgave i et
1007 skoleverk som i hovedsak må være offentlig. Skolen har en sentral plass i det norske
1008 kulturliv. Dens oppgaver består både i å overføre kunnskaper og ferdigheter til nye
1009 generasjoner, og å formidle en kulturell arv.

1010

1011 Utdanningsinstitusjonene er i dag, sammen med arbeidsplasser, den viktigste arenaen for
1012 integrering av mennesker med innvandrerbakgrunn. Alle barn skal gis et godt tilbud om
1013 språk- og kulturopplæring, slik at de kan møte møte voksenlivet i Norge på en trygg måte.
1014 Det er viktig at barn med innvandrerbakgrunn også skal få tilbud om morsmålsopplæring,
1015 slik at de ikke mister sine språklige og kulturelle bakgrunn.

1016

1017 **Senterungdommen mener:**

- 1018 • Skolen skal være gratis for å gi alle like muligheter, uavhengig av økonomi.
- 1019 • Det er et mål at flest mulig barn går i barnehage.
- 1020 • Opplæringen skal være mest mulige tilpasset den enkelte elevs forutsetninger og
1021 behov.
- 1022 • Skolen skal være vår viktigste arena for integrering, inkludering og toleranseskapende
1023 arbeid.
- 1024 • Utdanning er et offentlig ansvar. Private utdanningsalternativer skal kun være et
1025 supplement til det offentlige og ikke kunne ta ut profitt.

1026

1027 **Hjelp fremfor straff**

1028 Selv om Norge er blant landene i Europa med lavest narkotikabruk, er det store utfordringer
1029 i samfunnet vårt knyttet til narkotika. I et varmt velferdssamfunn er det viktig å hjelpe de
1030 sårbare individene, og rusmisbrukere faller utvilsomt innenfor denne kategorien.

1031 Narkomane har en avhengighetssykdom som trenger behandling fremfor straff, og
1032 spesialhelsetjenesten må sikre en verdig behandling av rusavhengige. Tilgangen på illegale
1033 narkotiske stoffer må reduseres for å hindre bruk, rekruttering og overdoser.

1034

1035 Hvert enkelt menneske med rusproblemer trenger tilrettelagt oppfølging. Her kan man se til
1036 portugisisk modell med en nemndordning, der hvert enkelt tilfelle av besittelse av narkotika
1037 til eget bruk blir vurdert av en tverrfaglig nemnd som bestemmer hvilke form for oppfølging
1038 individet har bruk for. I tilfeller med sanksjoner, eksempelvis i form av meldeplikt eller
1039 samfunnsstraff, skal personen slippe videre straffeforfølgning så lenge de følger
1040 beslutningene i nemnda.

1041

1042 **Senterungdommen mener:**

- 1043 • Narkomane skal betraktes som syke og ikke som kriminelle, og oppfølgingen må
1044 således flyttes fra straffesystemet til helsevesenet.
- 1045 • Innføring av portugisisk modell med nemndordning eller tilsvarende ordning må
1046 utredes og iverksettes. Hvert enkelt tilfelle skal følges opp individuelt etter en
1047 tverrfaglig vurdering.

1048

1049 **Alternativ 1:** Beholde dagens ordning av straffbare forhold ved besittelse og bruk av
1050 narkotiske stoffer.

1051

1052 **Alternativ 2:** Avkriminalisere bruken av narkotiske stoffer. Man skal ikke bli straffet av å
1053 være i besittelse av eller bruke narkotiske stoffer. Brukerne skal heller bli oversendt til helse-
1054 sektoren hvor man skal bli tilbudt hjelp.

1055

1056 **Alternativ 3:** Legalisering av alle narkotiske stoffer, ved statlig regulering og nasjonalt
1057 monopol på butikksalg av narkotiske stoffer.

1058

1059 **Alternativ 4:** Legalisering av cannabis, ved statlig regulering og nasjonalt monopol på
1060 butikksalg av narkotiske stoffer. Avkriminalisering av alle narkotiske stoffer. Man skal ikke bli
1061 straffet av å være i besittelse av eller bruke narkotiske stoffer. Brukerne skal heller bli
1062 oversendt til helse-sektoren hvor man skal bli tilbudt hjelp.

1063

1064

1065

1066

8. Samhold

1067

1068

1069 **Bare mellom mennesker er mennesket menneske**

1070 Alle mennesker betraktes som frie og autonome, og det å være ansvarlig for seg selv
1071 innebærer også et medansvar for medmennesker og omgivelsene rundt. Mennesket er ikke
1072 skapt for å leve alene: snarere er vi sosiale dyr med en naturlig ansvarsfølelse til flokken.
1073 Som ordtaket sier: Bare mellom mennesker er mennesket menneske. Mennesket er ikke
1074 bare et medlem av fellesskapet, men fellesskapet utgjør også summen av individene i
1075 flokken. Når mennesker møtes gjennom idéutveksling, debatt og samarbeid vil de i
1076 fellesskap finne konsensus om hva som er det beste for fellesskapet. Alle mennesker er
1077 likeverdige, og meninger skal møtes med respekt for å bevare den frie, offentlige diskurs.

1078

1079 **Individ og lokalsamfunn**

1080 Fellesskapet som helhet skal bevare individets frihet og ivareta de svakeste i samfunnet. Det
1081 legges til grunn at medlemmene i fellesskapet har en ansvarsfølelse overfor hverandre. Er
1082 avstanden mellom menneskene for stor, vil denne følelsen falme, og dette underbygger
1083 Senterungdommens syn på at lokalsamfunnet er en viktig hjørnestein i demokratiets
1084 grunnmur. Tilhørigheten, samholdet og nestekjærligheten står sterkest i lokalsamfunnet.
1085 Linjen går fra det lokale, via det nasjonale og over til det internasjonale, men de samme
1086 verdiene må videreføres. Enkeltmenneskets frihet skal bevares, og vi skal ikke tolerere urett
1087 mot verken felleskap eller enkeltindivid.

1088 Lokalsamfunnsideen tar utgangspunkt i menneskets nærmiljø. Den vil utvikle små,
1089 oversiktlige samfunn der fellesskap mellom mennesker, sosial trygghet og innflytelse i det
1090 lokale miljø er grunnleggende. En samfunnsmodell bygd opp av små enheter, minsker
1091 avstanden mellom menneskene og styrker de sosiale nettverk. En unngår at
1092 enkeltmennesket forsvinner i mengden. Å høre til i et fellesskap er et av menneskets
1093 grunnleggende behov.

1094

1095 Lokalsamfunnsideen forutsetter stabile lokalsamfunn. Små enheter trenger stabilitet for å
1096 overleve. Endringer i folketall og høy forflyttningsgrad, har negative konsekvenser både for
1097 det lokale folkestyret og lokalsamfunnet i bygd og by. Stabilitet og oversikt er en
1098 forutsetning for gode nærmiljø.

1099 Vi lever i en tid der samfunnsutviklingen fører til sentralisering av makt og tilhørigheten
1100 skyves fra det lokale til det større, mer diffuse storsamfunnet. Derfor er det en kampsak for
1101 Senterungdommen at det gjennom demokratiske virkemidler legges til rette for å ivareta
1102 lokalsamfunnet. Det skal ikke spille noen rolle om man bor i bygd eller by – storsamfunnet
1103 skal bevare individets geografiske frihet og således sikre fullverdig livskvalitet over hele
1104 landet.

1105

1106 **Nasjonalstaten - Den svakestes sterkeste vern**

1107 Det viktigste prinsippet i et velfungerende, demokratisk samfunn, er at makten skal komme
1108 nedenfra og opp, og Senterungdommen vektlegger spesielt at det skal være kort avstand
1109 mellom innbyggere og folkevalgte. Vi mener at den beste måten å bevare disse
1110 demokratiske prinsippene er gjennom en sterk nasjonalstat, der de folkevalgte tar
1111 beslutninger på vegne av folket. I en sterk nasjonalstat ligger det en felles forståelse om
1112 verdier og kultur, og gjennom dette har samfunnet utviklet seg med et sterkt samhold på
1113 tvers av ulikheter. Nasjonen er ikke bare et område innenfor statens grenser, men et
1114 fellesskap der vi vil våre medmennesker godt.

1115 I nyere tid har globaliseringen økt, og gjennom økende grad av styring gjennom økonomiske
1116 og politiske avtaler, er den norske suvereniteten under et større press enn tidligere.

1117 Internasjonale utfordringer løses best gjennom frivillig samarbeid mellom land, og nasjonale
1118 utfordringer løses best gjennom suverene nasjonalforsamlinger. Den norske politikken skal
1119 ikke styres ovenfra og ned av overnasjonale organisasjoner, men av det norske folk gjennom
1120 demokratisk deltakelse og folkevalgte organer.

1121 **Senterungdommen mener:**

- 1122 • En av forutsetningene for et demokrati er at innbyggerne føler tilhørighet til et
1123 fellesskap. Nasjonalstaten gir etter Senterungdommens mening den beste rammen
1124 for et slikt fellesskap.

1125 • En fordeling av statsmakten etter maktfordelingsprinsippet skal bevares.

1126 • Det bør bli lovlig med dobbelt statsborgerskap i Norge.

1127

1128 **Makt og styring**

1129

1130 Norge har et av verdens mest åpne og demokratiske system. Grunnleggende demokratiske
1131 rettigheter som trosfrihet, ytringsfrihet, allmenn stemmerett og rettssikkerhet er for de
1132 fleste av oss en selvfølge. Dette er rettigheter vi må verne og forvalte. Vi må sikre en
1133 samfunnsstruktur som gir alle mulighet til innflytelse og deltakelse. I dag opplever mange at
1134 det er vanskelig som enkeltmenneske å øve innflytelse på avgjørelser. Dette gjenspeiles også
1135 i at mange unnlater å bruke stemmeretten sin.

1136

1137 Vi vil ha flest mulig inn i styringsprosessen. Vi mener at det beste grunnlag for å sikre et
1138 levende folkestyre og forhindre maktmisbruk på bekostning av de svake i samfunnet, er å
1139 satse på en samfunnsmodell bestående av små enheter med organisering av fellesfunksjoner
1140 der folk har medinnflytelse og medansvar. Senterungdommen ønsker derfor at det
1141 opprettes bydels- og grendeutvalg med direktevalg.

1142

1143 Målet må være å få beslutningene fattet på det nivå hvor de naturlig hører hjemme. Lokale
1144 spørsmål avgjøres på krets- og kommunenivå, mens regionale og nasjonale spørsmål må
1145 løses på henholdsvis fylkes- og nasjonalt nivå. Det er nødvendig at vi sikrer et desentralisert
1146 beslutningsapparat. Vi vil ha mer styring i stort, og mindre styring i smått.

1147

1148 **Det lokale folkestyre**

1149 Senterungdommen vil minske avstanden mellom de som styrer og de som styres. Det vil si at
1150 beslutninger bør tas i størst mulig nærhet til de det angår. Når en selv kjenner problemene
1151 på kroppen, har man nær kjennskap til forholdene og av den grunn forutsetning for å ta en
1152 avgjørelse. Det å ha nærhet til et problem, gir en innsikt som er vanskelig for en
1153 utenforstående å oppnå.

1154

1155 Ved å desentralisere beslutninger, fordeler en også ansvar. Da har de som tar en avgjørelse,
1156 ansvaret for å sette den ut i live. På denne måten unngår en de frustrasjoner som oppstår
1157 når folk føler at vedtak blir tredd ned over hodene på dem. Når upopulære avgjørelser må
1158 tas, er de lettere å godta hvis man selv har deltatt i beslutningsprosessen. I tillegg har
1159 befolkningens egentlige ønsker større sjanse til å få gjennomslag dersom avgjørelsen tas i
1160 lokalsamfunnet.

1161

1162 Skal folk ha muligheten til å påvirke sin egen livssituasjon, må omgivelsene være så
1163 oversiktlige at folk finner det meningsfullt å engasjere seg. Derfor må ikke samfunnsenheter
1164 bli for store. Sammenslåing av kommuner og fylker medfører automatisk større enheter, og
1165 dermed svekkes det lokale folkestyret.

1166

1167 **Senterungdommen mener:**

- 1168 • Vi må gi kommunene mer reelt selvstyre med større råderett over egne ressurser.
- 1169 • Vi må gi rom for at større kommuner deles opp i bydeler og grendelag der det ved
1170 direkte valg etableres folkevalgte politiske organ. Disse må få besluttende myndighet
1171 i spørsmål som angår lokalsamfunnet.
- 1172 • Fylkes- og kommunesammenslåinger ikke må gjennomføres mot folkeviljen i noen av
1173 de berørte kommunene.

1174

1175 **Velferdsstaten**

1176 Den norske velferdsstaten er noe som skal komme alle innbyggerne i Norge til gode. Den
1177 skal sikre alders- og uførepensjon, helse – og omsorgstjenester, utdanningsinstitusjoner og
1178 familiepolitiske ordninger som foreldrepermisjon og barnehage. Den er til for å sikre hvert
1179 enkelt individ i den norske stat, og hjelpe de i samfunnet som faller utenfor. Velferdsstaten
1180 er en solid kreasjon, men den er skjør og under stort press.

1181 Norge vokser seg til et større land, med flere innbyggere som lever et lenger liv enn tidligere.
1182 Dette skaper et større press på velferdsytelsene enn før. Velferdsstaten må derfor bli mer
1183 nøktern, samtidig som man skal kunne tilby innbyggerne sine et verdig liv, med de
1184 velferdsgodene som medfølger. Senterungdommen mener at man må forvalte
1185 velferdsstaten på en bærekraftig måte, hvor alle skal være med å dra sin del av lasset. For at

1186 generasjonene etter oss også skal kunne nyte av de godene vi har fått, må vi være åpne for å
1187 forandre for å bevare.

1188

1189 **Styreform**

1190 Ethvert demokrati er tuftet på at makten skal ligge hos folket. Dette sikres best gjennom
1191 maktfordelingsprinsippet, der makten fordeles på den dømmende, lovgivende og utøvende
1192 makt. Nasjonalforsamlingen skal være valgt av folket, og gjennom parlamentarisk styre skal
1193 regjeringen ha støtte i nasjonalforsamlingen. Folket får informasjon om politiske prosesser
1194 gjennom et objektivt media. Demokratiske prinsipper skal være ivaretatt på alle
1195 forvaltningsnivåer, og folket skal til enhver tid ha muligheten til å protestere om de
1196 folkevalgte handler urett.

1197

1198 **Monarki:**

1199 **Alternativ 1:** Kongehuset har en samlende funksjon og bærer viktige tradisjoner.

1200 Senterungdommen vil videreføre det konstitusjonelle monarkiet.

1201 **Alternativ 2:** Dagens styreform med konstitusjonelt monarki innebærer at makt går i arv,
1202 noe som bryter med sentrale demokratiske grunnprinsipper. Statsoverhodet skal få makten
1203 gjennom demokratiske prosesser, og Senterungdommen mener derfor at Norge skal ha
1204 republikk som styreform.

1205 **Alternativ 3:** I det norske samfunnet har det i lang tid vært en pågående debatt om rikets
1206 styreform. Kongehuset har historisk sett hatt høy oppslutning i folket, men det er likevel en
1207 markant bevegelse i det offentlige ordskiftet som ønsker republikk. Senterungdommen
1208 mener at Norges styreform er av så stor viktighet at det må avgjøres gjennom
1209 folkeavstemming.

1210 **Forvaltningsnivå:**

1211 **Alternativ 1:** Det er viktig å bevare tre forvaltningsnivåer slik at prinsippet om kort avstand
1212 til makt bevares. Økt makt til de folkevalgte, på bekostning av rettsliggjøring og
1213 byråkratisering, vil være en styrking av demokratiet, og videre føre til høyere valgdeltakelse.

1214 **Alternativ 2:** Med større og større kommuner er fylkeskommunens posisjon svekket. Vi
1215 mener at fylkeskommunens oppgaver må desentraliseres til kommunene, og gå over til to
1216 forvaltningsnivå.

1217

1218 **Internasjonal solidaritet - Å ikke være seg selv nok**

1219 Norge har historisk vært en viktig bidragsyter i kampen for å utjevne forskjeller i
1220 verdenssamfunnet. Det for å sikre muligheter og rettferdighet til enkeltindividet, og for å
1221 bidra til forebygging av konflikter og utrygghet globalt.

1222 Fellesskapet har et medmenneskelig ansvar for å ta del i det som er rundt seg - å vise
1223 nestekjærlighet der det trengs. Vår internasjonale solidaritet skal derfor gjenspeile verdiene
1224 vi er tuftet på, gjennom rettferdig fordeling, en altruistisk tankegang og medmenneskelighet.

1225 Vår oppgave er å hjelpe mennesker i nød, utjevne forskjeller og bekjempe korrupsjon. Norge
1226 skal bidra til å lage bistandsrammer som legger til rette for utvikling av samfunn. Man skal
1227 legge til rette for at individer i utviklingsland har de samme mulighetene som vi har, med
1228 klok og fremtidsrettet forvaltning.

1229

1230 **Innvandring og integrering**

1231 For å hjelpe verdenssamfunnet med å ta imot flyktninger vil vi ta inn de mest sårbare
1232 flyktningene gjennom FN-systemet. Det er der vi finner de flyktningene som er i størst fare i
1233 sin daværende situasjon, og som trenger akutt-hjelp. Samtidig må vi også hjelpe i
1234 nærområdene, der det er mulighet for det.

1235 Alle innvandrere og flyktninger skal gjøres funksjonsdyktig inn i samfunnet, men uten at de
1236 mister sin kulturelle eller etniske identitet. For å få dette til må man ha en god
1237 integreringspolitikk. Integrering omhandler alle som bor i samfunnet, uavhengig av
1238 trosretning, etnisk bakgrunn, kjønn, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse.

1239 Senterungdommen mener at alle som bor i Norge skal ha lik mulighet og forutsetning for å
1240 delta i fellesskapet.

1241 Norge trenger innvandring for å dekke behov for arbeidskraft. Arbeidsinnvandringen skal
1242 skje i kontrollerte former, der Norge selv legger premissene. Alle som arbeider i Norge skal

1243 ha norske lønn- og arbeidsvilkår, og vi skal selv kunne regulere hvor mange som får arbeide i
1244 Norge. Arbeidsinnvandrere skal integreres i samfunnet, i likhet med de som har fått opphold
1245 av andre årsaker enn arbeid. For å få tilgang til norske velferdsgoder, skal man betale skatt
1246 og være bosatt i Norge.

1247

1248 **Norges plass i verden**

1249 Utgangspunktet for Senterungdommens internasjonale engasjement er verdenssamfunnets
1250 samhörighet. Mennesket er del av et større fellesskap, og det vi gjør i familien,
1251 lokalsamfunnet, nasjonen og verdenssamfunnet, får følger. Vi er alle ansvarlig for å verne
1252 om enkeltindividers ukrenkelige rettigheter i dette samspillet.

1253

1254 Verdens lokalsamfunn har fått svekket sin stilling med den akselererte globaliseringen og
1255 den økonomiske liberaliseringen av verdenshandelen. Deres reelle innflytelse over
1256 samfunnsutviklingen har blitt redusert til fordel for andre aktører utenfor den politiske
1257 arena.

1258

1259 Forvaltning av naturressursene er alle menneskers grunnlag for livsoppholdelse og fornyelse.
1260 Gjennom generasjoner har den vestlige del av verden utnyttet og forbrukt ressurser langt
1261 utover grunnlaget i egne samfunn. Dette er i strid med den fordelingspolitikk som
1262 Senterungdommen legger til grunn for sitt internasjonale engasjement. Utgangspunktet for
1263 internasjonalt samarbeid må være like muligheter til kontroll over lokale ressurser og over
1264 egen livssituasjon.

1265 Norge er en del av et større fellesskap, vi har et ansvar for å hjelpe andre land, og vise
1266 medfølelse. Samtidig som vi må ivareta våres tradisjoner og våres folkesuverenitet.

1267 Verdenssamfunnet har blitt globalisert og verdenshandel har begynt å endre seg fra å snakke
1268 om toll og avgifter, til å snakke om politikk og rettigheter. Senterungdommen mener at vi
1269 skal være en aktiv bidragsyter for en rettferdig verdenshandel, samtidig som vi aldri skal gi
1270 fra oss folkesuvereniteten. Det er et ufravikelig prinsipp å sørge for at det norske folk har
1271 stor innflytelse over egen hverdag. Derfor sier vi nei til handelsavtaler som flytter makt fra
1272 norske folkevalgte organer og fra det norske folk.

1273 Norge skal ha en selvstendig stemme i verdenssamfunnet og handelssamarbeid uten
1274 suverenitetsavgivelse. Dette har det norske folk også vist at de vil, gjennom to
1275 folkeavstemninger som har sagt tydelig nei til fullt medlemskap i EU. Samtidig er Norge med
1276 i EØS-avtale som tillater oss å delta i EUs indre marked, men den gir også EU en betydelig
1277 rolle i vårt lands lovgivning. EØS-avtalen er ikke fullkommen, den fratrar oss en del av
1278 suvereniteten våres, og man må kunne se på alternative handelsavtaler. Norge skal også ha
1279 kontroll over egne grenser, og senterungdommen ser at Schengen-avtalen ikke gir
1280 tilstrekkelig beskyttelse av grensene våre.

1281

1282 **Senterungdommen mener**

- 1283 • At et nei til norsk EU-medlemskap og å erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale,
1284 vil tjeneste norske interesser best.
- 1285 • Å si opp Schengen-avtalen og beholde den nordiske passunionen, vil gi best kontroll
1286 over norske grenser.
- 1287 • Å foreta en folkeavstemning på EØS-avtalen.

1288

1289 **Frivillighet, medier, og kultur**

1290 *Kultur er et helt samfunns identitet, det er ryggraden i et folk. - (Tor Åge Bringsværd)*

1291 Kultur er noe som gir tilhørighet til enkeltindividet, og tilhørighet til samfunnet. Kultur er
1292 levende, kultur er folkehelse som tilfører samfunnet og enkeltindividet positive verdier.
1293 Senterungdommen mener at kultur skal være tilgjengelig for alle, over hele landet, for man
1294 skal ikke bare leve, man skal oppleve. Dette er noe staten må hjelpe til med, å dyrke opp
1295 kulturen, samtidig som de ikke angir føringer til den. To av grunnpilarene for kulturen er
1296 dugnad og frivillighet. Frivillige lag og organisasjoner er limet i lokalsamfunnet, og
1297 avgjørende bidragsytere til utvikling av gode lokalsamfunn. De bidrar til å aktivisere
1298 lokalbefolkningen, og til å være en integreringsarena. Samtidig er de uvurderlige til å hjelpe
1299 samfunnet hvor det måtte trenge. Senterungdommen mener det er viktig å bygge opp under
1300 og styrke frivillige lag og organisasjoner sine rammebetingelser.

1301 En fri og uavhengig presse er en av grunnpilarene i et demokratisk samfunn. Et mangfold av
1302 medier sikrer ytringsfriheten og kritikk rettet mot styresmaktene. Det er viktig med sterkt

1303 allmenkringkastingstilbud som har klare programforpliktelser over brede og små grupper i
1304 samfunnet, og som har tilstedeværelse over hele landet.

1305

1306 **Senterungdommen mener:**

1307 • Pressestøtten sikrer mangfold og bidrar til nyhetsformidling over hele landet.

1308 • NRK skal beholdes som statlig finansiert allmennkringkaster.

1309 • Politisk reklame ikke skal tillates.

1310

1311 **Trygghet for alle**

1312 Staten og fellesskapets mest grunnleggende oppgave er å ivareta sikkerheten til egne
1313 innbyggere. Denne oppgaven utføres gjennom høy kvalitet i beredskapen, klar til å rykke ut
1314 på kort tid når ulykken først er ute. For at politi, brannvesen, helsevesen og forsvar skal
1315 beholde en lav responstid er det essensielt med korte avstander. Dette fordrer en
1316 desentralisert tjenestestedstruktur med stedlig ledelse.

1317 Enhver velfungerende stat skal kunne beskytte seg mot ytre fiender og kunne hevde
1318 suverenitet over land-, luft- og sjødomenet innenfor statens grense. Å vokte landegrensene
1319 er en av de fundamentale oppgavene til Forsvaret. Forsvaret er en viktig institusjon, som
1320 løser viktige samfunnsoppgaver. Oppgaver som ikke kan erstattes av andre aktører. Samtidig
1321 bidrar et robust forsvar til trygghetsfølelse overfor statens befolkning. Forsvarets
1322 hovedoppgave skal være å sikre norsk suverenitet, men det skal også kunne bistå
1323 sikkerhetspolitisk gjennom vårt medlemskap i NATO. Norge skal kunne delta i internasjonale
1324 operasjoner hvor det ses som et behov at vi kan hjelpe. Deltagelse i internasjonale
1325 operasjoner må ha en forankring i Stortinget. Samtidig skal Forsvaret kunne bli satt inn til å
1326 hjelpe politiet hvis dette sees nødvendig for å trygge det norske folket.

1327 Det norske Forsvaret har etter 1991 og murens fall, som også markerte slutten på den kalde
1328 krigen, blitt forvandlet fra å være et totalforsvar til å nå være et innsatsforsvar. I løpet av
1329 denne omstillingen har antallet vernepliktige blitt redusert markant, og stadig færre avtjener
1330 førstegangstjeneste i Norge. Deler av materiellet til Forsvaret er utdatert, og må
1331 oppgraderes. Det må jevnlig legges opp til balanse mellom investering- og driftsbudsjett til
1332 Forsvaret, slik at vi evner å ha et teknologisk og fremtidsrettet forsvar, uten at dette svekker

1333 driften av Forsvaret. Dette er blant de store utfordringene i dagens forsvarsstruktur, nettopp
1334 at investeringer knebler muligheten til drift. Dette marginaliserer norsk forsvarsevne.

1335 Senterungdommen mener at Forsvaret må styrkes. Forsvaret skal være robust, og evne å
1336 være klar til å forsvare hele Norge på kort varsel. Det skal være militær tilstedeværelse i over
1337 hele landet, en sentralisering av militære kapasiteter i Forsvaret svekker beredskapen i
1338 Norge.

1339 **Senterungdommen mener:**

- 1340 • Norges forsvar skal være tuftet på at Norges folk forsvarer landet.
- 1341 • Antall vernepliktige må økes.
- 1342 • De ungdommene som ikke er tjenestedyktig, skal få tilbud om siviltjeneste, med like
1343 vilkår som førstegangstjenesten.
- 1344 • Norges medlemskap i NATO skal videreføres.
- 1345 • Det er essensielt å opprettholde balanse mellom investering og drift i budsjettet til
1346 Forsvaret.
- 1347 • Materiellet til Forsvaret kontinuerlig må fornyes.
- 1348 • Det er viktig å styrke Heimevernet og opprettholde Forsvarets lokale tilstedeværelse
- 1349 • Norsk deltagelse i internasjonale operasjoner skal ha forankring i Stortinget.
- 1350 • Norske skal bruke det angitte antall prosent BNP på forsvar som til enhver tid er satt
1351 som krav i NATO.

1352

1353

1354

1355

1356

1357

1358

1359

1360

1361

9. Postludium

1362

1363

1364 Senterungdommens ideologiske plattform har forsøkt å gi svar på hvordan vi ser for oss det
1365 ideelle samfunn. Ideene om forvaltning, likeverd og samhold vil ligge til grunn når vi skal
1366 utvikle praktisk politikk på ulike samfunnsutfordringer. Senterungdommen har en stor og
1367 viktig oppgave som ungdomspartiet til en stor politisk bevegelse. Senterungdommen skal
1368 være partiets salt og utfordre moderpartiet når vi mener de ikke er i takt med våre idealer
1369 for samfunnsutviklingen.

1370

1371

Ikke vær et ettall på jorda. Bry deg om flokken din

1372

Per Fugelli